

Barn vet vad som är rätt

Barn vill lyckas. Om de inte lyckas beror det på att kraven som ställs överskrider färdigheterna, och då behöver de hjälp att hitta lösningar. Det sa barnpsykolog Ross Greene när han nyligen föreläste på Psifos kompetensdagar.

För nionde gången genomförde Föreningen för psykologer i förskola och skola (Psifos) sina årliga kompetensdagar. Runt 230 personer samlades mellan 21-23 september på Universitetssjukhuset i Örebro för att lyssna på föreläsningar, delta i seminarier och, inte minst, mingla och umgås med kolleger.

Dagarna genomsyrades av temat för konferensen: "Barn hörs! Hörs barn?" Barnets röst i samhälle och skola och barnets rätt till att få sin röst hörd belystes genom engagerade föreläsare. Kompetensdagarna inleddes med en egenkomponerad raplåt av Örebroeleven Henrik Grönfors och föreläsningarna hade teman som "Eleven låter höra om sig" (Anne-Marie Körling), "Barns inflytande i förskola och skola" (Elisabeth Arnér) och "Barn har rätt - om förskolan och barnets mänskliga rättigheter" (Lars H Gustafsson). De hölls av pedagoger, psykologer, läkare, rättsvetare och socionomer.

HELGEN AVSLUTADES av barnens tittarombudsman på SVT, Stephan Wilson Yukeyatac, som på ett personligt och samtidigt humoristiskt sätt talade om sina egna erfarenheter av att växa upp under svåra omständigheter, men som också gav exempel på sitt arbete och vilka problem barn vänder sig till honom med.

FNs barnkonvention och barnets rätt i samhället var påtagligt närvarande och många programpunkter rörde sig runt frågan hur vi på olika sätt praktiskt kan omsätta barnkonventionen och riktlinjerna vi arbetar efter.

EN FÖRELÄSARE som gav många praktiska uppslag var Anne-Marie Körling, som belyste hur elevens röster väger in i förståelsen för lärandet om lärare och vuxna lyssnar på dem. Anne-Marie Körling är grundskollärare som ser lärandeuppdraget som ett demokratiuppdrag. Hon är författare till böckerna *Kiwimetoden* (2006) och *Vägen till skriftliga omdömen* (2009). I höst kommer hennes nya bok *Nu ler Vygotskij* och hon är en viktig tolkare av Vygotskij's teorier i Sverige.

Hon betonade vikten av att lyfta det som fungerar och att sätta lärandet i centrum, som något pedagoger och elever har gemensamt. Annars är det vanligt att det är eleven som person som ställs i centrum och som vi diagnostiserar eller klassificerar som i behov av stöd.

Anne-Marie Körlings synsätt ligger helt i linje med den nya skollagen. Undervisningen måste bedrivas med demokratiska arbetsformer och ska förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet, påpekade hon. Skolan ska också präglas av omsorg om individen, av omtanke och generositet. Skolan ska stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter. Det kan exempelvis uppnås genom öppna frågor, där eleverna får använda sin egen kapacitet och får möjlighet att tänka i nya banor. Sammantaget var föreläsningen en stor tillgång för att stärka det praktiska arbetet i att handleda och samarbeta med pedagoger.

EN ANNAN höjdpunkt på konferensen var Ross W Greenes föreläsning. Han är barnpsykolog och lektor i klinisk psykologi vid Harvard Medical School i USA. Han presenterade sin modell för "Collaborative Problem Solving" (CPS, se även *Psykologtidningen* nr 7/2011). Grundtanken i hans arbete är att barn vet vad som är rätt och vill lyckas. Lyckas de inte så beror det på att kraven som ställs på dem överskrider färdigheterna de har för att klara av dessa krav.

Detta verkar självklart, men är något som många i USA, där han huvudsakligen verkar, har svårt att acceptera. I stället sägs att barnet saknar vilja eller motivation.

VÅRT SYNSÄTT på vad problemen beror på kommer självklart att påverka vilka lösningsmöjligheter vi ser. Hos barn som uppfattas vara i behov av extra stöd handlar det ofta om att de inte har kommit tillräckligt långt i utvecklandet av färdigheter som exekutiva funktioner, språkförståelse, emotionsregulering, kognitiv flexibilitet och sociala förmågor.

I stället för att se på problemen i termer av en diagnos, kan man se på varje svår situation som uppstår, som att den fordrar en färdighet som barnet inte har än. Målet för interventionen måste då vara att främja utvecklingen av de färdigheter som saknas. Enligt Ross Greene är dessa tankar mer självklara i Sverige. Här kan det dock vara värt att påminna om den uppfostringsrörelse som också finns i Sverige, där fokus ofta ligger på att föräldrar och pedagoger ska använda sig av tydliga konsekvenser med belöningar och bestraffningar för att utsläcka eller öka vissa beteenden.

Detta uppmärksammades på konferensen av Lars H Gustafsson, barnläkare och författare, som bland annat gett ut böckerna *Lotsa barn – att fostra med känsla samt sunt förnuft* (2006) samt *Växa – inte lyda* (2010). Han svarar på föräldrars frågor på hemsidan: www.1177.se och har lagt märke till en förändring i svenska föräldrars uppfostringsstil.

Under kompetensdagarna uttalade han sig tydligt mot metoder som time-out och uttryckte även förvåning över att guldstjärnan är på väg tillbaka i svenska hem och skolor. Här är hans åsikter i linje med Ross Greene, som säger att det är svårt att förstå varför vi tror att mer bestraffning och belöning ska fungera med barn i behov av stöd, när detta ofta har prövats tidigare utan att fungera.

ROSS GREENE påpekar att det just med dessa barn fungerar dåligt att som vuxen försöka tvinga igenom saker. I stället är det viktigt att få en känsla för hur det är att vara detta barn och att tillsammans med barnet komma fram till lösningar där båda parter intressen påtalas. Vet man vilka färdigheter barn inte har utvecklat än blir det också möjligt att förutse och förhindra krävande situationer, vilket ger barnet känslan av att vara någon som klarar av saker. Förändringsinsatsen fokuserar den krävande situationen där lösningar leder till att även barnets färdigheter påverkas.

Sammantaget var kompetensdagarna mycket inspirerande, med stor behållning som ger ökad arbetslust, men också konkreta upplägg för det teoretiska och praktiska arbetet.

Hela tiden fanns barnet och barnkonventionen där som utgångspunkt. Deltagarna ser säkert redan fram emot kompetensdagarnas 10-års jubileum nästa år.

MATIDLA WURM

Psykolog

Publicerad i december 2011